

Nasz Gduńsk

Gduńsk historëcznò stolëca wzeńdnopòmòrszczich najëch ksyżãt, jakno stoleczny naji taczëznë gard, nie przestòwòł naju jinteresérowac w cygù dziejów, a tim barzi dzysò, czej coròz gwësni dochòdómë do najëch wòrtnosców szczepòwòkaszëbszczich. Ò tim swiòdzczi chòcy sama „Zrzesz”, w chtërny wiele je dlò negò mòla. W rozmajitim znaczenim to „nasz” mòżno je rozmiòc. Mòże òn wic miec politiczné znaczenié. W tim rozmienim dzysò nie nòleżi do Pòlszczi. „Nasz” mòżno téż je rozmiòc w rozmienim etnicznym. Tu ju wicy mòżemë cos rzec, że Gduńsk je jesz dzysò nasz, przënòmi w stòrim pòkòlenim. To jesz w wiòldzim parce nie wërzekò sã kaszëbiznë – słowianiznë.

Czej to nie chce chto wierzëc, rozmiòc – a sã taczi i z pòlszczi stronë co gò nóm etniczno czësto òdmòwiajã – niechże zjedze chòcy do Sopòtu, a kãsk lepi so przëzdzi, przëslëchò, a sã przekònò. A czej sã z nima rozgòdò w rodny kaszëbszczi mòwie, widzacë że to je domòk, òdmikajã dëszã i wiele tej sympatëji i rozmieniégò do swòjskòscë-kaszëbiznë mają.

Gòdajacë z tima dobëtno sã òdczuwò, że czejbë nastã pòmëslnò kòniunktura, nie bëlëbë dlò kaszëbiznë straconi. Lëchò równak je w młodim pòkòlenim – to wënarodòwiò sã na calëchni linii. Co „centrum” tak òbłudno zacząło w starszim pòkòlenim, chwëtajacë sã tuza religijnégò dlò ùcapieniò w klëszcze germanizmù religijny dëszë kaszëbszczi, to w młodim pòkòlenim radikalno kùnczi wierã hitlerizm.

„Nasz” téż òznòczò nasz w tradicëji historëczny i kùlturalny. W tim rozmienim wiedno so mdzemë gò włòszczëlë i pòdsztrichelë, że z ne titla je naji. (W pòlszczich wëdawach ò Gduńskù, ò kaszëbszczich pamiãtkach nick abò baro mało piszã; wiedno mdze tam mòwa ò pòlszczich, ale ò najëch – to nié). A tim barzi gò ni mòżemë ani téż nie zabëjemë, bò w jegò to greńcach w Òlëwie je naji kaszëbszczi Wawel. I negò nóm niechtërni przëznòwac nie mësłã, a to nibë dlò te, że Gduńsk do naj dzysò, ani pòliticzno, ani nawetka, wedle nich etnograficzno, nie nòleżi. Przëpòminómë, że czej Pòlskò bëła w pòjmanim, to nicht w nen czas nie òdgòdiwòł Krakòwa jakno mòla spòczinkù pòlszczich królów i ksyżãt.

A w Òlëwie toc spiã naji kaszëbszczi wastowie-ksyżãta, naji Chrobrowie – Swiãtopòlk Bëlny, Subisławòwie, Sambòrowie, Mestwinowie ij., z chtërnëch òstatny przed smiercã prosy, zebë gò chòwelë w Òlëwie, bò „mòl to spòczinkù tatków najëch, w chtërnym i më chcemë bëc pòchòwóni”.

Kùreszce je òn nasz z paktu zdrzeniégò Òpatrznoscë, chtërna gò przëpisa Kaszëbóm. W tim rozmienim mómë nôbëlniészé prawò do wszëtczégò, dze nama delë nają taczëznã. Z ne titlë mómë prawò tak do Gduńska, jak i do Sztetëna, Bartu i Ruji. Chòba dosc dobëtno swiòdzczi ò tim historëjò.

Tegò prawa më so òdebrac nie dómë. Ale są niejedni, cobë chcelë gò prãdzy przëszãdzëc Niemcóm, anigle Kaszëbóm. To mòznobë wëczëtac z jejich pisaniégò, a naji szkalëją òd separatistów. Zarzucò sã nama, że chòcy tak wiele gòdómë ò Gduńskù, przëpisywómë sobie taczé do niegò prawa, równak do jegò òdniemczeniò sã nie zabierómë.

Më Kaszëbi sami jesmë za ùbòdzi, kùreszce nôlëzimë do Pòlschi, wic jeji to sprawa. Czë pòlskò diplomacëjò mòze téz miec spòkójné i czësté sëmienié, że Gduńsk dzysò na naji òczach wëzbiwò sã słowianiznë a germanizëje sã? Kùlëż to razy dr Majkòwsczi narzekòł, że w czasie naradów wersalskich, czej staròł sã ò wizã do Pariza, ò mandatum ze stronë Pòlschi, zebë mógl w sprawie Kaszëbów w Wersalu zabrac głos – a chëba òn bël w nen czas nôbëlniészzi w ti sprawie zabierac głos – to notëjszi wòjewòda pòm. Łaszewsczi miòł mù rzec: „Panie, przeciez pan nie wyglãda na Kaszubë. Kaszuba musi miec takie łapy, takie nogi, ale nie taki jak Pan!”

Majkòwsczi bël jedynym, chtëren bë ùdowòdnieł słowiańskòsc Gduńska, Bëtowa, Lãbòrka, Stolpa, a nié niebòròk Abram, chtërnégò argumëntã na kaszëbskòsc tëch zem jesz niewënarodowionëch bël róžk z tobakã. Kògòż w tim bëła rãka, że Majkòwsczégò w nen czas do Wersalu nie pùscëlë?

Dzysò Gduńsk òdniemczëc mdze gòrzi, ale zapòzdze jesz nie je. Kògòż tu winic, że Gduńsk nie je przë Pòlsce? Nas nie – administracëjò pòlskò niech sama siebie wini. Më wierzëlë Pòlsce òddòwajacë sã ji w òpiekã. Taczi naji rechùnk dzysò.

([F. Grucza], *Nasz Gduńsk*, „Zrzesz Kszëbskò”, R. 6(1938), nr 9, s. 59-60)